

Sectorplan 30 Zeefzand

I Afbakening

Zeefzand bestaat in hoofdzaak uit sorteerzeefzand en brekerzeefzand. Sorteerzeefzand ontstaat bij het afzeven van het fijne materiaal in sorteerinstallaties voor bouw- en sloopafval. Brekerzeefzand ontstaat bij het voorzeven van steenachtige fracties uit bouw- en sloopafval in puinbreekinstallaties. Sorteerzeefzand is vaak verontreinigd met PAK en sulfaat en bevat vaak veel organisch materiaal. Zeefzand dat voldoet aan de bepalingen van de definitie van 'grond' in artikel 1 van het Besluit bodemkwaliteit, valt niet onder dit sectorplan.

Onderstaand - niet limitatief bedoeld - overzicht bevat afvalstoffen die overeenkomsten vertonen met de afvalstoffen in dit sectorplan, maar niet vallen onder dit sectorplan.

Voor deze afvalstoffen zie...

Gemengd bouw- en sloopafval	Sectorplan 28: Gemengd bouw- en sloopafval en gemengde fracties
Gemengde sorteerfracties uit de bewerking van bouw- en sloopafval, daarmee in samenstelling vergelijkbaar bedrijfsafval, daarmee in samenstelling vergelijkbaar (grof) huishoudelijk restafval en het bij particulieren vrijkomende (ongesorteerd) verbouwingsafval	Sectorplan 28: Gemengd bouw- en sloopafval en gemengde fracties
Steenachtig materiaal	Sectorplan 29: Steenachtig materiaal
(Verontreinigde) grond	Sectorplan 39: Grond
Zeefzand wat voldoet aan de bepalingen van de definitie van 'grond' in artikel 1 van het Besluit bodemkwaliteit	Sectorplan 39: Grond

II Minimumstandaard voor verwerking

De minimumstandaard voor het verwerken van brekerzeefzand en sorteerzeefzand met een concentratie aan PAK10 kleiner dan 50 mg/kg droge stof is recycling, binnen de kaders van het beleidskader.

Voor partijen met een concentratie aan PAK10 gelijk danwel groter dan 50 mg/kg droge stof is de minimumstandaard recycling voorafgegaan door reiniging (thermisch danwel anderszins) waarbij de aanwezige PAK, ofwel direct ofwel na te zijn afgescheiden, worden vernietigd. Het recyclen van teerhoudend zeefzand tot grond of bouwstof, zonder voorafgaande vernietiging van de aanwezige PAK, is derhalve niet toegestaan, ook niet in combinatie met immobilisatie.

De grens van 50 mg/kg droge stof PAK10 mag niet door mengen van partijen worden bereikt.

III Grensoverschrijdend transport van afval

Het toetsingskader, de bezwaargronden en de bijbehorende procedures voor overbrenging vanuit of naar Nederland zijn opgenomen in hoofdstuk '[Toetsingskader grensoverschrijdend transport van afval](#)' van het beleidskader. De uitwerking voor zeefzand is hieronder gegeven. Deze uitwerking geldt

- voor overbrenging binnen de Europese Unie, en
- voor invoer van buiten de Europese Unie en uitvoer naar buiten de Europese Unie, tenzij
 - uit [paragraaf 12.5.5](#) van het beleidskader iets anders volgt en/of
 - toetsing aan [Verordening 1013/2006/EG](#) al direct leidt tot bezwaar (bijvoorbeeld op basis van art. 36 van de verordening).

(Voorlopige) verwijdering

Overbrenging vanuit Nederland voor storten is op grond van nationale zelfverzorging in beginsel niet toegestaan.

Overbrenging vanuit Nederland voor andere vormen van (voorlopige) verwijdering dan storten is in beginsel niet toegestaan op grond van nationale zelfverzorging wanneer als vervolghandeling een deel van de overgebrachte afvalstof wordt gestort.

Overbrenging naar Nederland voor (voorlopige) verwijdering wordt in beginsel niet toegestaan, omdat:

- storten niet is toegestaan op grond van nationale wettelijke bepalingen en/of omdat de overbrenging voor storten niet is toegestaan op grond van nationale zelfverzorging, en/of
- voorlopige verwijdering een te storten restfractie oplevert en het storten van de restfractie niet is toegestaan op grond van nationale wettelijke bepalingen en/of omdat de overbrenging voor storten niet is toegestaan op grond van nationale zelfverzorging en/of
- (voorlopige) verwijdering niet in overeenstemming is met de minimumstandaard.

(Voorlopige) nuttige toepassing

Overbrenging vanuit Nederland voor recycling alsmede voor voorlopige nuttige toepassing gevolgd door recycling is in beginsel toegestaan, tenzij uiteindelijk zoveel van de overgebrachte afvalstof wordt gestort dat de mate van nuttige toepassing de overbrenging niet rechtvaardigt of wanneer de mate van recycling lager is dan gangbaar is bij verwerking van betreffende afvalstof in Nederland. Het toetsingskader hiervoor is [paragraaf 12.5.4](#) van het beleidskader.

Overbrenging vanuit Nederland voor andere vormen van (voorlopige) nuttige toepassing dan recycling of voorlopige nuttige toepassing gevolgd door recycling is in beginsel niet toegestaan omdat recycling mogelijk is. Ook overbrenging vanuit Nederland voor toepassing van zeefzand bij de vervaardiging van mortels, die gebruikt worden als opvulling in mijnen om bodemverzakking tegen te gaan, of toepassing van zeefzand direct in zoutkoepels of groeves aan de oppervlakte, wordt niet toegestaan. Dit kan weliswaar worden aangemerkt als een handeling van nuttige toepassing voorzover zeefzand daarbij in de plaats komt van primaire grondstoffen die anders voor het vervaardigen van de mortels of het vullen van de zoutkoepels hadden moeten worden gebruikt, maar recycling heeft de voorkeur boven opvulling¹. Indien niet is aangetoond dat er een opvulplicht is, wordt uitgegaan van (ondergronds) storten. Ook in dat geval is overbrenging vanuit Nederland voor deze toepassingen niet toegestaan (zie hiervoor onder '(Voorlopige) verwijdering').

Overbrenging naar Nederland voor (voorlopige) nuttige toepassing is in beginsel toegestaan wanneer de verwerking in overeenstemming is met de Nederlandse minimumstandaard.

¹ Zie voor 'opvulling' ook de begrippenlijst bij het LAP

IV Achtergrond afbakening en omvang van de stroom

Algemene aspecten

Bij zeefzand worden twee fracties onderscheiden. Bij het sorteren van gemengd bouw- en sloopafval dient dit afval gezeefd te worden. De zeeffractie die hierbij ontstaat, wordt sorteerzeefzand genoemd. Deze fractie bevat vaak hoge concentraties verontreinigingen (PAK, sulfaten). Nadat het bouw- en sloopafval is gesorteerd worden de steenachtige fractie (beton en metselwerk) afgevoerd naar een puinbreker. Deze puinbreekinstallaties zijn uitgerust met een voorzeef. Het zand uit de eerste zeefgang, dus voordat het materiaal in de breker wordt geleid, wordt brekerzeefzand genoemd.

Omvang afvalstof

De totale productie aan zeefzand in de afvalfase in Nederland bedraagt ongeveer 430 kton (situatie 2006).

Euralcodes

Voor de feitelijke afbakening is paragraaf I van het sectorplan bepalend. De in onderstaand overzicht genoemde Euralcode kan betrekking hebben op afval dat valt onder de reikwijdte van dit sectorplan. Deze opsomming is indicatief. Wanneer aard en/of herkomst van een afvalstof in overeenstemming zijn met paragraaf I van het sectorplan, is niet van belang of de voor de afvalstof gehanteerde Euralcode al dan niet in dit sectorplan of in andere sectorplannen wordt genoemd.

Indicatief overzicht van Euralcodes

191209; 191211

In de [Regeling integrale tekst Afvalstoffenlijst](#) treft u niet alleen de totale lijst met Euralcodes aan, maar tevens de manier waarop in concrete gevallen de van toepassing zijnde Euralcode moet worden bepaald. In artikel 4 van de [Regeling Europese afvalstoffenlijst](#) is uitgewerkt hoe moet worden omgegaan met zogenaamde complementaire categorieën, waarbij afhankelijk van de situatie soms een code moet worden gekozen voor gevaarlijk afval en in andere gevallen een code voor niet-gevaarlijk afval. Beide regelingen zijn nog eens verder uitgewerkt en toegelicht in de door VROM uitgegeven [Handreiking Eural](#).

Monitoring

De monitoring van zeefzand vindt tweejaarlijks plaats via een enquête bij alle brekers en sorteersers van bouw- en sloopafval en daarmee vergelijkend afval in Nederland. Rijkswaterstaat Leefomgeving rapporteert jaarlijks over de [monitoring en de resultaten](#).

V Overwegingen bij de minimumstandaard

BREF

Bij het vaststellen van de minimumstandaard voor zeefzand zijn de in het kader van de [Richtlijn industriële emissies](#) opgestelde BBT-conclusies (of zolang deze er nog niet zijn de BBT-referentiedocumenten (BREF's)) betrokken. Met deze documenten moet op grond van artikel 5.4, eerste lid, van het [Besluit omgevingsrecht](#) rekening worden gehouden bij het bepalen van de BBT. Voor zeefzand zijn geen als BBT aangemerkte bepalingen gevonden over de wijze waarop deze afvalstof verwerkt moet worden. De Richtlijn industriële emissies en daarop gebaseerde BREF's hebben dan ook geen gevolgen voor de toelaatbaarheid van bepaalde methoden van verwerking zoals deze in de minimumstandaard wordt vastgelegd.

Hoogwaardigheid van verwerking

De minimumstandaard voor zeefzand sluit aan bij het streven naar het sluiten van kringlopen en het nuttig toepassen van afvalstoffen op een zo hoogwaardig mogelijke wijze en met zo min mogelijk verlies aan kwaliteit (zie ook het hoofdstuk [Ketengericht afvalbeleid](#) van het beleidskader). Sorteerszeefzand zal in veel gevallen, gezien de aanwezige verontreinigingen, voorafgaand aan recycling moeten worden gereinigd of geïmmobiliseerd. Deze voorbereiding heeft geen grote negatieve milieugevolgen. De verwerking van zeefzand volgens de minimumstandaard vermindert het gebruik van primaire grondstoffen. De minimumstandaard is daarom milieuhygiënisch gezien gewenst.

In het MER dat is opgesteld voor het eerste LAP zijn verschillende vormen van recycling van zeefzand vergeleken (ophoogmateriaal, funderingsmateriaal, vervanger van beton- en metselzand). De resultaten van deze vergelijking zijn geen aanleiding om in de minimumstandaard bepaalde toepassingen uit te sluiten.

Relatie tot de praktijk in Nederland / uitvoerbaarheid / bedrijfszekerheid

De minimumstandaard sluit aan bij een bestaande wijze van verwerking en is daarmee uitvoerbaar en bedrijfszeker.

Relatie minimumstandaard en gebruikelijke verwerking in het buitenland

Het niveau van verwerking dat in de minimumstandaard is vastgelegd komt overeen met de gangbare wijze van verwerking in het buitenland. De minimumstandaard leidt daarom niet tot een ongelijk speelveld tussen Nederland en de omliggende landen.

Kosteneffectiviteit

Verwerken van zeefzand volgens de minimumstandaard is algemeen aanvaard als haalbaar en kosteneffectief.

Specifieke aspecten / ontwikkelingen

In vergelijking tot LAP1 is de minimumstandaard niet gewijzigd. Wel is in de formulering de passage 'binnen de kaders van het beleidskader' toegevoegd. Hoewel het algemene beleid altijd geldt voorzover daar niet expliciet in het sectorplan van wordt afgeweken, is er in dit geval voor gekozen dit nog eens te benadrukken om juist voor deze afvalstroom extra aandacht te vestigen op twee specifieke aspecten.

- Het eerste aspect is het algemene mengbeleid uit hoofdstuk 18 van het beleidskader. Op het specifieke belang hiervan juist voor deze afvalstroom wordt hieronder - onder de kop 'De minimumstandaard i.r.t. zeer schadelijke stoffen' en in paragraaf VI onder de kop 'Van afvalstof naar bouwstof' - nader ingegaan.
- Het tweede aspect is dat in [paragraaf 21.13](#) van het beleidskader is verwoord dat bij gebruik in 'noodzakelijke voorzieningen op stortplaatsen' de inzet van ter verwijdering aangeboden materialen de voorkeur heeft boven de inzet van bouwstoffen. Dit betekent dat gebruik in 'noodzakelijke voorzieningen op stortplaatsen' uitsluitend is toegestaan in gevallen waarin het realiseren van deze voorzieningen met ter verwijdering aangeboden afvalstoffen niet mogelijk is. Met een verwijzing naar het beleidskader is deze nuance ook in de formulering van de minimumstandaard tot uiting gebracht.

De minimumstandaard i.r.t. zeer schadelijke stoffen

Bij vaststelling van de minimumstandaarden in het LAP is het milieu één van de meegewogen aspecten (zie ook het hoofdstuk [Minimumstandaard](#) van het beleidskader). Hierbij is in het algemeen een gemiddelde of gebruikelijke samenstelling van de afvalstof als uitgangspunt gehanteerd. In een aantal gevallen is in de formulering van de minimumstandaard al expliciet rekening gehouden met het mogelijk voorkomen van schadelijke componenten. Het is echter niet ondenkbaar dat ook in andere gevallen specifieke verontreinigingen in partijen afval voorkomen.

In het hoofdstuk [Mengen](#) van het beleidskader is aangegeven dat verspreiding van stoffen die zodanig gevaarlijk zijn dat ze onder geen beding in de stoffenkringloop mogen blijven circuleren moet worden voorkomen. Concreet gaat het om

- persistente organische verontreinigende stoffen (POP's) uit het Verdrag van Stockholm, geïmplementeerd met [EU-Verordening EG/850/2004](#).
- stoffen waarvan in het kader [Verordening \(EG\) nr. 1907/2006 \(REACH\)](#) is bepaald dat zij voldoen aan de criteria voor stoffen van zeer ernstige zorg, op grond waarvan ze kandidaat zijn voor een totale uitfasering (autorisatie).

Omdat deze zeer schadelijke stoffen niet terug in de kringloop mogen worden gebracht, mogen - op basis van genoemde regelgeving - geen handelingen worden verricht die kunnen leiden tot diffuse verspreiding van deze milieugevaarlijke stoffen. Dit kan betekenen dat verwerkingsvormen die voldoen aan de minimumstandaard in bepaalde gevallen alsnog niet kunnen worden toegestaan. Ook mogen partijen afval waarin deze milieugevaarlijke stoffen voorkomen niet worden gemengd met andere partijen afval, met andere afvalstoffen of met niet-afvalstoffen wanneer dit kan leiden tot diffuse verspreiding van betreffende stoffen.

Omdat de betreffende stoffen in veel soorten afval kunnen voorkomen en de geformuleerde minimumstandaarden in het algemeen zijn gebaseerd op een gemiddelde of gebruikelijke samenstelling, moet per situatie worden beoordeeld of (incidentele) aanwezigheid van deze stoffen te verwachten is. Bij het verlenen van vergunningen voor afvalverwerking wordt daarom van geval tot geval afgewogen of opnemen van specifieke vergunningvoorschriften noodzakelijk is.

VI Beleid en regelgeving

Van afvalstof naar bouwstof

Het beleid voor zeefzand is gericht op recycling ervan. In het algemeen betreft het hierbij inzet als (of verwerken tot) bouwstof. Wel volgen uit het hoofdstuk [Mengen](#) van het beleidskader enkele restricties voor het verwerken van zeefzand gericht op dergelijke inzet als bouwstof, namelijk:

1. Handelingen met zeefzand die de in het hoofdstuk [Mengen](#) van het beleidskader bedoelde 'zeer schadelijke stoffen' bevatten zijn niet toegestaan wanneer dat kan leiden tot verspreiding van deze stoffen (zie verder onder de kop 'De minimumstandaard i.r.t. zeer schadelijke stoffen' in dit sectorplan).
2. Mengen van partijen zeefzand onderling, met andere afvalstoffen of met niet-afvalstoffen is niet toegestaan wanneer het zeefzand zonder mengen niet voldoet aan de kwaliteitseisen van [Besluit bodemkwaliteit](#), **tenzij** toevoegen van het zeefzand civieltechnisch noodzakelijk is voor het produceren van de betreffende bouwstof en het gaat om functionele hoeveelheden zeefzand.

Het genoemde onder 2 houdt dus in dat het mengen van afvalstoffen die niet voldoen aan de kwaliteitseisen van het Besluit bodemkwaliteit niet is toegestaan wanneer dit gebeurt met het oogmerk verontreinigingen weg te mengen en zo alsnog een deze eisen te voldoen. Wordt met de inzet van de afvalstof echter primair de verbetering van de fysische en/of bouwtechnische eigenschappen van de gevormde bouwstof beoogd en wordt niet meer van de afvalstof gebruikt dan vanuit functioneel oogpunt noodzakelijk is, dan is gebruik van afvalstoffen die niet voldoen aan de kwaliteitseisen van het Besluit bodemkwaliteit wel toegestaan, een en ander natuurlijk voorzover de resulterende bouwstof wel aan de kwaliteitseisen van het Besluit bodemkwaliteit voldoet.

Het hoofdstuk [Mengen](#) van het beleidskader beoogt niet immobilisatie van verontreinigingen door een afvalstof te mengen met bijvoorbeeld cement aan te merken als een ongewenste vorm van mengen. Het maken van immobilisaten die voldoen aan de kwaliteitseisen van het besluit bodemkwaliteit is - onder voorbehoud van restrictie 1 - toegestaan.

Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen

In het [Besluit stortplaatsen en stortverboden afvalstoffen](#) is bepaald dat het storten van zeefzand niet is toegestaan (categorie 30).

Zeefzand en PAK

Zeefzand is regelmatig verontreinigd met PAK's. Deze horen tot de in het hoofdstuk [Mengen](#) van het beleidskader bedoelde 'zeer schadelijke stoffen'. Zoals hiervoor onder 'Van afvalstof tot bouwstof' is aangegeven, is het ongewenst deze componenten in het milieu te verspreiden. Voorzover het zeefzand al binnen de wet- en regelgeving als bouwstof kan worden toegepast, blijft dat ook uitgangspunt van de minimumstandaard. Bij partijen die daarvoor te veel PAK bevatten is het vernietigen van de PAK uitgangspunt. Om dit nog eens extra te benadrukken is in de minimumstandaard expliciet opgenomen dat de geldende grenswaarde niet door mengen mag worden bereikt. De opgenomen grens van 50 mg/kg is ontleend aan de [Regeling bodemkwaliteit](#).

Mengen

Op termijn wordt de Regeling scheiden en gescheiden houden van gevaarlijke afvalstoffen ingetrokken en zal de Lijst met gescheiden te houden categorieën van afvalstoffen als bedoeld in hoofdstuk 'Mengen' van het beleidskader uit Bijlage 5 van het LAP ook opgenomen worden in het Activiteitenbesluit. In het Activiteitenbesluit milieubeheer zijn regels gesteld met betrekking tot het mengen van niet-gevaarlijke afvalstoffen. Deze regels worden aangevuld met bepalingen over het mengen van gevaarlijke afvalstoffen.

Zeefzand valt in de lijst met gescheiden te houden categorieën van afvalstoffen onder categorie 30 of 31 van tabel 1 en moet gescheiden worden gehouden van andere (gevaarlijke) afvalstoffen. Verzoeken op basis van de aanvraag van een omgevingsvergunning om zeefzand te mogen

mengen met andere afvalstoffen worden alleen gehonoreerd wanneer dit de verwerking volgens de minimumstandaard van zowel zeefzand als van de afvalstof waarmee het wordt gemengd niet frustreert. Hiertoe worden zonodig voorwaarden aan de toestemming verbonden.

Besluit en Regeling melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen

Het [Besluit](#) en de [Regeling](#) melden stellen voorschriften aan ontdoeners, inzamelaars/vervoerders en ontvangers van afvalstoffen binnen Nederland. Het doel is om ten behoeve van toezicht, handhaving en monitoring zicht te krijgen op de omvang, aard, afgelegde route en verwerkingsmethode van afvalstoffen binnen Nederland.

Het besluit en de regeling bevatten regels omtrent het melden van de ontvangst en de afgifte van afvalstoffen door meldingsplichtige inrichtingen, de meldsystematiek, de afvalstoffenregistratie en de vereiste formulieren (zoals de begeleidingsbrief).

Het Besluit melden wijst in [artikel 2](#) aan welke inrichtingen maandelijks aan het Landelijk Meldpunt Afvalstoffen moeten melden. Niet alle inrichtingen die afvalstoffen ontvangen zijn meldingsplichtig; in het algemeen vallen buiten de meldingsplicht inrichtingen die kleine hoeveelheden afval en/of weinig milieubelastende afvalstoffen ontvangen en deze niet verbranden of storten. Verder worden in artikel 2 inrichtingen uitgezonderd van de meldplicht die uitsluitend handelingen verrichten met bepaalde afvalstoffen, omdat het melden van deze afvalstoffen weinig meerwaarde heeft voor toezicht en handhaving. Tenslotte geldt er voor meldingsplichtige inrichtingen een uitzondering voor het melden van afvalstoffen die genoemd staan in [bijlage I van het Besluit melden](#). Niet-meldingsplichtige inrichtingen moeten de meldgegevens als bedoeld in [artikel 10.40 lid 1 van de Wet milieubeheer](#) wel registreren, vijf jaar bewaren en desgevraagd binnen redelijke termijn voor toezicht beschikbaar stellen (artikel 2 lid 3 van het besluit).

Een meldingsplichtige inrichting hoeft op grond van artikel 5 lid 2 van het besluit geen afgiftemelding te doen wanneer een materiaal als (IBC-)bouwstof wordt toegepast conform het Besluit bodemkwaliteit en dit gemeld wordt als bedoeld in artikel 32 van het [Besluit bodemkwaliteit](#).

Meer informatie over het Besluit en de Regeling melden is te raadplegen op de site van het [Landelijk Meldpunt Afvalstoffen](#) (LMA).

Uitzonderingen op de vergunningplicht (omgevingsvergunning voor milieu)

In principe zijn inrichtingen voor alle handelingen (inclusief handelingen voorafgaand aan nuttige toepassing of verwijdering, zoals opslag) met afvalstoffen vergunningplichtig. Op deze vergunningplicht bestaan uitzonderingen welke genoemd worden in het [Besluit omgevingsrecht](#) (Bor), bijlage I onderdeel C, categorie 28, onderdeel 28.10. In sommige gevallen is nog wel een zogenaamde Omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM) nodig. Artikel 2.2a van het Besluit omgevingsrecht wijst aan wanneer een OBM van toepassing is. De gevallen waarin de OBM moet of kan worden geweigerd volgt uit artikel 5.13b van het Besluit omgevingsrecht. Zie voor meer informatie de [site van InfoMil](#).

Inrichtingen die uitgezonderd zijn van de vergunningplicht, moeten wel voldoen aan de voorschriften uit het [Activiteitenbesluit](#).

Voor handelingen met zeefzand kunnen de uitzonderingen genoemd onder de punten 21, 26, 33 en 34 van toepassing zijn. In het [Activiteitenbesluit milieubeheer](#) staat een overzicht van alle uitzonderingen.

VII Achtergronden bij in- en uitvoer

Indeling op basis van Verordening (EG) 1013/2006

Op basis van [Verordening \(EG\) 1013/2006](#) zijn er geen codes van de Groene en Oranje lijst van afvalstoffen (bijlage III respectievelijk bijlage IV van Verordening (EG) 1013/2006) die voor afvalstoffen van dit sectorplan aan de orde kunnen zijn. Voor overbrenging van zeefzand moet altijd de procedure van voorafgaande schriftelijke kennisgeving en toestemming worden gevolgd. De procedure is beschreven in hoofdstuk [Toetsingskader in- en uitvoer](#) van het beleidskader.

Indeling op basis van bijlage I van het Verdrag van Bazel (Y-code)

Op basis van het Verdrag van Bazel zijn gevaarlijke afvalstoffen in te delen onder categorieën van Y-codes. Lidstaten van de Gemeenschap dienen aan de hand van onder meer de Y-codes aan de

Europese Commissie te rapporteren hoeveel en welke gevaarlijke afvalstoffen zijn overgebracht. Hieronder is een indicatief overzicht gegeven van categorieën van Y-codes van bijlage I van het Verdrag van Bazel die op de afvalstoffen van toepassing kunnen zijn.

Indicatief overzicht van Y-codes op basis van bijlage I van het Verdrag van Bazel

Codes op basis van bijlage I van het Verdrag van Bazel	Y18
--	-----

Vermeld de Y-code altijd bij kennisgevingen.